

ODDALENIE (75) *sb n*

-e- (74), -ę- (1).

o oraz pierwsze e jasne; -ã- (64), -a- (3); -a- *UstPraw*; -ã- : -a- *OpecŻyw* (1:1), *LatHar* (22:1); końcowe e pochylone.

sg *N* oddālęnię (23); -ę (2), -(e) (21). \diamond *G* oddālęniã (18); -ã (14), -a (1) *OpecŻyw* (1:1), -(a) (3). \diamond *D* oddālęniu (2). \diamond *A* oddālęnię (23); -ę (4), -(e) (19). \diamond *I* oddālęni(e)m (2). \diamond *L* oddālęniu (5). \diamond *pl A* oddālęniã (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w. s.v. oddalić.

I. Rzeczownik od „oddalić” (66) :

1. *Odprawienie, odesłanie; wypędzenie kogoś od siebie* (1) : *Relegatio, Oddalenie/ odesłanie. Mącz* 187b.

2. *Sprawienie, żeby czegoś nie było (przeszło istnieć lub nie nastąpiło), aby ktoś czegoś nie miał, nie doświadczył: odebranie, niedanie, niedopuszczenie do czegoś* (50) :

a. *O sprawach niepożądanych: uwolnienie, uchronienie, zlikwidowanie; amotio, depulsio, propulsatio Cn [w tym: czego (46)] (47) : kadzidło [mu dali] dla śmrodu w one śtayni oddālęnia OpecŻyw 24v, [170]v; FalZioł III 33d; MurzNT 33v [2 r.]; cokolwiek ięft lekarftw przeciw iey [podagrze]/ ku odelżeniu fã więcey niż oddālęniu. SienLek 122; Prošimy y o oddālęnie śzkody troiãkiew: Naprzod przeminęley (odpuść nam.) Potym przyślęy (nie wwoď nas.) Więć ninieyślęy (zbaw nas.) LatHar 6; O Pãnie Boże/ [...] rãćz opãtrzyć flugi twoie/ tãkım pokoiem iãkiego świãt dãć nie może: aby [...] po oddālęniu trwogi nieprzyiãcielskiew/ cżãfy nãłze zã twã obronã były śpokoyne. LatHar 182; Tęgo ognia [w czyścę] albo oddālęnie/ albo z śtrony cżãfu vmnieyźnienie/ ziednãć śobie odpufty/ y miłościwym lãtem możeńś (marg) Z Cżyścã odpufty wybawiãią. (-) LatHar 285; Przez te źãłofne zbolęnia/ Ziednay śmutkow oddālęnia LatHar 498, [+9], 102, 125, 159 marg, 210 (21); WujNT 76 marg, 579, Yyyyy3v; Dla znieśienia wãtpliwości/ y dla oddālęnia śporów niepotrzebnych [controversias superfluas amovendas JanStat 100]/ które mogã fie wśczynãć z różności zapisów dobr nãłzych/ wśtãwiamy: iź [...] SarnStat 98, 161, 944, 945; SkarKaz 347b, 487a marg, 637b marg; day mãdrość nã oddālęnie tych niebełpieczeństw ktore nãd głowãmi nãłzymi zãwiłły. SkarKazSej 663b, 660b, 661a, 668b, 674a.*

oddalenie przez co [= jakim sposobem] (1): WujNT 537 cf »oddalenie grzechow«.

W przeciwstawieniu: »przyczynienie ... oddalenie« (1): Święć fie imię twoie. Bo dofyć znãćźnie fie to imię święci/ wśłelãkich dobr przyczynieniem/ á wśzego złęgo oddālęniem. LatHar 6.

W charakterystycznych połączeniach: oddalenie bãłwochwalstwa, błędu, boleści, choroby, gniewu, gorszãcych (rzeczy) (2), kãźni (3), męki (3), myśli i sprawy nieprzystojnej, nędze, niebezpieczeństw, niedoskonołści, niedowiarstwa, niepilności, niewolej, niezgod (2), ognia, oziębłości, powietrza morowego, przeciwności, przekłęctwa, przygod (4), smrodu (2), smutkow, sporow (3), szkody, trwogi (2), tyraństwa, wãtpienia, zdrady, złęgo (2), złęj rzeczy, złych myśli, złych razow; prędkie oddalenie.

Wyrażenie: »oddalenie grzechow« [szyk 1:1] (2): BiałKat 336; Ktorych pokryte fã grzechy. [Rom 4/7]) to zãkrywãnie y niepoczytãnie [...] nie ięft nie inśzego/ iędno zgłãdzenie y oddālęnie grzechow przez ich odpufżczenie WujNT 537.

Szeregi: »oddalenie i leczenie« (1): Coż będzie po wálznych feymách/ ktore tylo fámy ná oddalenie y leczenie przygod y złych rázow Rzeczypośp: wam zoftáły: iefli z [...] nieftwornemi myślámi ná nie fię ziedźcie? *SkarKazSej* 673a.

»oddalenie i zgładzenie« [szyk 1:1] (2): *BiałKat* 336 cf *W przen*; *WujNT* 537 cf »oddalenie grzechow«.

W przen (2) : Bo ták P. Chryftus raczył powiedziéc: Kthórym odpuścicie grzéchy/ fá im odpulzczony [...]. Otóz małz pewné lékárftwo twoich grzéchów oddalenia: y zgładzenia. *BiałKat* 336.

Wyrażenie: »oddalenie kubka gorzkiej męki« (1): [*We frasunkach pros Pana Boga tak*] iáko y Odkupiciel twoy/ ták o oddalenie kubká gorzkiej męki fwey prośił *LatHar* 579.

b. *O Bogu: nieudzielenie* (3) : [*mówił Bóg o faraonie*:] [*Ia zátwardzę ferce iego iż nie włucha [...]*]. To iefł wiedział Pan Bog/ [...] iż wolney woley fwoiey nie miał ná dobre vżyć. y przeto łáfkę fwoię od niego oddalił. ktore oddalenie zátwardzeniem fię zowie. *SkarKazSej* 707a.

Wyrażenie: »oddalenie łaski« (2): ZATVVARDZENIE fercá pochodzi z oddalenia łáski Bożey. *WujNT* Dddddd; *SkarKazSej* 707a marg.

3. *Sprzedanie, odstąpienie komuś własności ziemskiej lub tego, co przynosi dochód; abalienatio* *Mącz*, *Cn*; *alienatio JanStat*, *Cn* [w tym: czego (4)] (6) : *abalienatio*, *Oddalenie Mącz* 6d.

W połączeniu szeregowym (1): A chcemy: áby wízyftkie dárowánia/ przedánia/ oddalenia/ wyfwbodzenia/ zapify/ od tego czáfu ná wsiách/ Zamkách/ któremy [*lege*: które my] Miłtrz/ Komendorowie/ y Zakon/ rzeczonému Pánu [...] będziemy powinni zdác/ [...] niech będą nিকzemné *SarnStat* 1102.

Wyrażenia: »dobr oddalenie« = *bonorum alienatio JanStat* (2): té dobrá niemáią bydź oddaláne: áni o ich oddalenié nie ma bydź fie przez ftrony ftárano przez zwolenia Prełátów Duchownych. *SarnStat* 1069 [*idem*] 1109.

»oddalenie imienia« (1): O oddáleniu imienia. *Sigifmundus folio* 18. Kóždemu wolno imienie fwe oddálic wedle myfli fwey. *UstPraw* H.

Szereg: »oddalenie i zastawianie« (1): Iefliby tákiey pilności [*dawania liczby z darów*] nieprzyłożono/ dochody roczne bárzo by się łáčno rozláży/ y przyślóby potym do oddalenia y záltáwiánia [*alienandos oppignerandosque*] dochodow Zamkowych *ModrzBaz* 22.

4. *Odrzucenie oskarżenia; remotio* *Cn* (1) : *Accusatio pro defensione*, *Oddalenie á obroná* przeciwko skárdze. *Mącz* 75c.

5. *Odwleczenie, zwłoka* (1) : *prorogatio*, *Odwleczenie/ pomknienie/ oddalenie*. *Mącz* 358a.

****** *Bez wystarczającego kontekstu* (7) : *Depulsio*, *Oddalenie/ Odbicie/ Odegnánie/ Odpędzenie*. *Mącz* 287b, 163a, 235a, 287c; *Secretio* – *Odłączenie, oddalenie*. *Calep* 960a, 307a, 910b.

II. *Rzeczownik od „oddalić się: Zwiększenie odległości, powiększenie dystansu, dalsze odejście od punktu odniesienia* (5) :

oddalenie czyje [w tym: *pron poss* (2), *G sb* (1)] (3): *FalZioł* V 72; Czemu oczy żółte lepiej w noci niż wednie widzą. (–) Bowiem żółtość zawłze iefł iafna, á fáma fiebie ofwiecza, także ony duchy ofwieczone, wednie nieiako mgleyfie bywaią dla flonecney iafności, ale wednie [*bląd zamiast w nocy*] lepfzy wzrok miewaią dla floncza oddalenia. *GlabGad* B5; Bo nie ináčzey Bog iefł przyczyną

zátwardzenia złych/ iedno [...] iáko słońce/ dla swego oddalenia/ ieft przyczyną zimną: nie zimno przywodząc/ ále ciepłą nie podawájąc. *WujNT* 556.

oddalenie od kogo (1): *FalZioł* V 72 *cf Szereg*.

Szereg: »oddalenie, (i) odeście« [szyk 1:1] (2): tego czału [jesiennego] narichley sie poczyna mor [...] Słońce [...] / gdy będzie promieni mdłych/ y gorącość iego mdła dla oddalenia y odefzcia swego od nas: nie może wilkości grubych rozpufzczać ani wyczyfciac *FalZioł* V 72; *Mącz* 44d.

Przen [od czego] (1) :

Wyrażenie: »precz oddalenie« (1): Widząc Pan ludzkie zgrzeszenie/ y też wielkie zawiędzenie idąc w zátroczenie/ á od chwały niebiefskiej precz oddalenie. [...] Y weyźrzał ná nas Pan z niebá *ArtKanc* B6.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (4) : Alienatio, odrzuczenie, oddalenie *BartBydg* 7; Aversio, Odwrócenie/ oddalenie. *Mącz* 487b, 462a; Alienatio – Odłączenie, oddalenie. *Calep* 53a.

Synonimy: 5. odelżenie, odkład, odłożenie, odwleczenie, odwłoka, pomknienie, przedłużenie, zadzierżenie, zamieszkanie.

Cf **ODDALIĆ, ODDALIĆ SIĘ**

ZCh